

Граѓанска мрежа за
спречување на конфликт
на интереси во јавната
администрација

МАКЕДОНСКИ МЕДИУМИ
ИНСТИТУТ ЗА

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

Граѓанска мрежа за
спречување на конфликт
на интереси во јавната
администрација

ПЕРЦЕПЦИИ ЗА ЕУ ИНТЕГРАЦИЈАТА НА МАКЕДОНИЈА

Истражување на јавното мислење од февруари-март 2015 година

Мај 2015

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ Скопје (ИДСЦС) и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

Граѓанска мрежа за
спречување на конфликт
на интереси во јавната
администрација

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

Издавач

Институт за демократија „Социетас цивилис“ Скопје (ИДСЦС)
Крагуевачка 2, 1000 Скопје, +389 2 75 330 535

За издавачот

Марко Трошановски, претседател на ИДСЦС

Автори

Јован Близнаковски
Миша Поповиќ

Граѓанска мрежа за
спречување на конфликт
на интереси во јавната
администрација

Истражувањето на јавното мислење и публикувањето на овој извештај е спроведено во рамки на проектот „Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација“, финансиран од Европската Унија и имплементиран од Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ Скопје (ИДСЦС), Институтот за економски стратегии и меѓународни односи „Охрид“ (ОИ) и Македонскиот институт за медиуми (МИМ). Содржината на публикацијата на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

Изразените гледишта во никој случај не ги рефлектираат гледиштата на Европската Унија.

Граѓанска мрежа за
спречување на конфликт
на интереси во јавната
администрација

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

Содржина

Резиме на главните заклучоци	3
Вовед	4
Методолошки пристап	4
Политички и општествен контекст	5
Наоди и заклучоци	6
Поддршка за ЕУ интеграција	6
Перцепции за стагнација на напредокот кон ЕУ	7
Неподготвеност на членство	8
Причини за застојот во ЕУ интеграцијата	9

Резиме на главните заклучоци

Поддршката за членство на Македонија во ЕУ е сеуште голема и непроменета во споредба со март 2014. Сепак, факторот „промена на името“ на државата кај значителен дел од граѓаните е влијателен при нивната поддршка за ЕУ интеграцискиот процес. Мнозинство граѓани поддржуваат влез во ЕУ без отстапки за името на државата (58,8%), додека близу една четвртина поддржуваат влез дури и со отстапки за името (23,8%). Мало малцинство воопшто не го поддржува членството на Македонија во ЕУ (13,6%).

Мнозинство граѓани перцепираат стагнација во ЕУ интеграцијата во споредба со март 2014 година. Намалена е перцепцијата дека Македонија напреднала во процесот на ЕУ интеграција, а зголемен е процентот на испитаници кои сметаат дека воопшто не напреднала или се случило назадување. Доколку во 2014 најголем дел од испитаниците сметале дека Македонија донекаде напреднала, во 2015 година најголем број испитаници сметаат дека Македонија малку или воопшто не напреднала (вкупно 57,3%).

Постои значителна разлика во споредба со 2014 околу перцепцијата за подготвеноста на Македонија за членство во ЕУ. Додека минатата година граѓаните беа скоро поделени по ова прашање, во 2015 мнозинство граѓани сметаат дека Македонија не е подготвена за членство во ЕУ (57,2%). Овој став е најраспространет кај младите помеѓу 18 и 29 години.

Во споредба со 2014 година, оваа година се бележи раст на мислењето дека главната причина зошто Македонија сеуште не е дел од ЕУ е неостварувањето на домашните реформи. Додека во 2014 такво мислење имале 27,1% од граѓаните, сега истото мислење го делат 32,1%. Од друга страна, меѓу 2014 и 2015 се бележи мал пад на мислењето дека главната причина за тоа што Македонија сеуште не е дел од ЕУ се соседните држави. Во март 2015, 43,8% од испитаниците сметаат дека главната причина се соседите. Ова мислење е сеуште најраспространето меѓу граѓаните.

Најголем дел од етничките Македонци сметаат дека главната причина за тоа што Македонија не е дел од ЕУ се соседите (46,1%), а истото го мислат и 37,2% од етничките Албанци. Мнозинство Албанци сметаат дека главната причина е неостварувањето на домашните реформи (50,3%), а истото го мисли и нешто повеќе од една четвртина од испитаниците Македонци (26,7%).

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

Вовед

Овој извештај ги претставува наодите од истражувањето на јавното мислење спроведено во периодот 19 февруари – 2 март 2015 година во рамки на проектот „Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација“. Целта на истражувањето е да собере податоци за перцепциите, ставовите и искуствата на испитаниците во однос на низа прашања поврзани со судирот на интереси и корупцијата на ниво на единиците на локалната самоуправа, но и со напредокот на Македонија во однос на ЕУ интеграцијата.

Во продолжение на овој извештај се претставени наодите од истражувањето поврзани со перцепциите на граѓаните за ЕУ интеграцијата на Македонија. Наодите за перцепциите за застапеноста на судирот на интереси и корупцијата на локално ниво се содржани во посебен извештај, достапен на веб-страницата на ИДСЦС (www.idscs.org.mk).

Во овој извештај претставени се вкупно 4 затворени прашања, кои ги адресираат ставовите на населението во однос на поддршката за ЕУ интеграција, напредокот и клучните области, како и подготвеноста на Македонија за ЕУ членство. Податоците се пренесени наративно и преку табеларен приказ.

Прашањата од истражувањето спроведено во 2015 година се идентични со прашањата користени при првото истражување на јавното мислење во рамки на „Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација“ од март 2014 година.¹ Во овој извештај, кај некои од прашањата е преземен компаративен пристап, при што се споредуваат добиените резултати од 2014 и 2015 година за да се презентираат идентификуваните трендови, но и најголемите отстапувања во добиените податоци.

Во извештајот, незначително малцинство се употребува за одговори до 10% од примерокот, мало малцинство за одговори меѓу 10% и 25% од примерокот, малцинство за одговори меѓу 25% и 40% од примерокот, значително малцинство меѓу 40% и 50%, мнозинство за одговори меѓу 50% и 70% и големо мнозинство за над 70% од примерокот.

Методолошки пристап

Податоците се собрани преку теренска анкета, лице - в лице, на примерок од 1603 испитаници со статистичка грешка од +/- 2,5%. Анкетата се спроведуваше на македонски и албански јазик. Во примерокот беа вклучени лица постари од 18 години, а неговата структура беше определена од критериумите: пол, возраст, етничка припадност, образование и од рамномерна регионална распределба. Анкетата беше спроведена од агенцијата SWOT Research (<http://www.swot.com.mk/>) од Скопје.

Од вкупно 1603 испитаници, вклучени во примерокот:

---

¹ Резултатите од истражувањето во март 2014 година се достапни во следниот извештај: Близнаковски Ј. (2014) *Перцепции за ЕУ интеграцијата на Македонија. Истражување на јавно мислење во март 2014 година*. Институт за демократија „Социетас Цивилис“. Скопје. Мрежно место: <http://idscs.org.mk/images/anketi/anketa-eu-integracii-17072014.pdf>

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

- според **пол**: 49,6% се мажи, а 50,4% жени;
- според **возраст**: 20,1% се од 18 до 29 години, 20,0% од 30 до 39 години, 18,5% од 40 до 49 години, 17,7% од 50 до 64 години и 23,7% над 65 години;
- според **образование**: 19,7% се со основно и помалку, 49,7% со средно и 30,6% со вишо или високо;
- според **етничка припадност**: 69.9% се Македонци, 22,1% Албанци, 2,5% Турци, 2,2% Роми, 2.1% Срби итн.
- според **работниот статус**: 14,3% вработени во јавниот сектор, 27,4% вработени во приватниот сектор, 19,6% невработени, 8,8% домаќини/ки, 6,8% студенти и ученици и 20,8% пензионери.

Политички и општествен контекст

Македонија е во продлабочена состојба на блокада во евроинтеграцискиот процес произлезена од неможноста да отпочне преговори за влез во Европската Унија, иако земјата е со статус „кандидат“ за членство уште од 2005 година. Процесот на членство на Македонија во НАТО, исто така е стопиран се до изнаоѓање решение на спорот за името со Република Грција.

Последниот извештај за напредок за 2014 година, според многу мислења, беше најнегативниот по ЕУ перспективите на земјата во последните неколку години.

При почетокот на собирањето на истражувачките податоци беше започнато објавувањето на прислушуваниите разговори од страна на опозиционата политичка партија СДСМ, кои откриваат индикации за бројни коруптивни скандали кај носителите на највисоките државни функции. Постои можност некои од резултатите претставени во овој извештај да се под влијание на непосредниот ефект на откриените корупциски скандали преку објавувањето на прислушувани разговори.

Воедно, државата веќе подолг период е во состојба на политичка криза, чиј резултат е неучеството на поголемиот дел од претставниците на опозиционите партии во дел од институциите. Ваквата состојба придонесува до поопшто намалување на довербата на граѓаните во државните институции.

Наоди и заклучоци

Поддршка за ЕУ интеграција

На прашање со еден можен одговор, „дали сакате/поддржувате Македонија да стане членка на Европската Унија?“, мнозинството испитаници (58,3%) одговориле со поддршка на членството на Македонија во ЕУ, но со задржување на државното име. Скоро четвртина од испитаниците (23,8%) го поддржуваат влезот на Македонија во ЕУ дури и со отстапки за името. Мало малцинство од испитаниците (13,6%) не го поддржува членството на Македонија во ЕУ.

П1. Дали сакате-поддржувате Македонија да стане членка на Европската Унија?	2014 %	2015 %
Да, дури и со отстапки за името	25,2	23,8
Да, со задржување на името	59,3	58,8
Не	11,8	13,6
Не знам	3,1	2,4
Без одговор	0,6	1,6
Вкупно	100	100

Овие податоци во голема мера се поклопуваат со податоците добиени од истражувањето во 2014 година, во рамки на статистичката грешка од +/- 2,5%. Податоците покажуваат непроменливост на позициите на граѓаните во однос на желбата за зачленување во Европската Унија во период од една година. Добиените податоци, исто така, во голема мера се поклопуваат со податоците од други истражувања,² земајќи го во предвид фактот дека доколку се исфрли зачувувањето на името на државата како варијабла за поддршка на влез во Европската Унија големо мнозинство од испитаниците (82,5%) го поддржуваат членството. Сепак, прашањето за задржување на уставното име е сеуште битен фактор кој може да ја услови поддршката на граѓаните за евроинтеграцискиот процес.

Во периодот меѓу 2014 и 2015 не е забележана значителна промена и во ставот за одбивање на ЕУ членство. Во 2015, секој седми граѓанин не поддржува членство во Европската Унија.

Двете најголеми етнички групи имаат спротивставени ставови во однос на прашањето на влез на Македонија во Европската Унија доколку се внесе варијаблата за промена на името

² За сеопфатен споредбен преглед на истражувања на јавно мислење спроведени изминатите десетина години на тема ЕУ интеграција види: Дамјановски, И. (2014) *Јавното мислење и македонскиот процес на пристапување кон Европската унија (2004-2014)*. Институт за демократија „Социетас Цивилис“, Фондација Конрад Аденауер во Република Македонија. Скопје. Мрежно место: <http://idscs.org.mk/images/publikacii/2014-EU-integracii/javno-mislenje-eu-MAK.pdf> (последна посета 27 мај 2015).

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

на државата. Така, додека незначително малцинство (10%) од испитаниците Македонци го поддржуваат членството на Македонија во Европската Унија дури и со отстапки за името, истото го прават мнозинство (67,4%) од испитаниците Албанци. На сличен начин, додека 71,8% од испитаниците Македонци поддржуваат влез, но само со задржување на државното име, тоа го прави мало малцинство од испитаниците Албанци (19,4%). Сепак, забележано е зголемување на процентот на испитаниците Македонци кои поддржуваат влез со отстапки за името во споредба со март 2014 година (10% во споредба со 5,6%), како и зголемување на процентот на испитаниците Албанци кои поддржуваат влез, но со задржување на државното име (19,4% наспроти 13,4% во 2014).

Ставот за влез во ЕУ со отстапки во името се намалува рамномерно со зголемување на возрастната група, а ставот за влез во ЕУ со задржување на државното име се засилува. Така, додека 46,3% од испитаниците на возраст 18-29 години се спремни да поддржат членство во ЕУ со отстапки за името, тоа е случај со 22% од испитаниците од возрастната група 30-39 години, 21,6% од возрастната група 40-49, 18,9% од возрастната група 50-64 и години и само 11,5% од испитаниците над 65 години. На сличен начин, 40,2% од испитаниците на возраст 18-29 години поддржуваат влез, но само со задржување на името, а тој процент се качува низ возрастните групи се до 67,1% кај групата испитаници постари од 65 години.

Меѓу 2014 и 2015 се бележи зголемување на процентот на испитаници на возраст 18-29 кои поддржуваат влез во Европската Унија дури и со отстапки – во 2014 година тој процент изнесувал 36,6%, што значи дека во 2015 бележиме зголемување од скоро 10%. Слични промени воочуваме и кај другите возрастни групи, кои се сепак многу помали од промената кај групата 18-29 години.

Перцепции за стагнација на напредокот кон ЕУ

Испитаниците беа прашани да го проценат напредокот на Македонија во процесот на ЕУ интеграција во изминатата година преку само еден можен одговор од повеќе понудени. Најголем дел од испитаниците сметаат дека Македонија малку напреднала (29,4%), по што следат оние кои сметаат дека воопшто не напреднала (27,9%) и оние кои сметаат дека донекаде напреднала (23,8%). Незначителни малцинства испитаници сметаат дека државата многу напреднала (7,6%) и дека се случило назадување во процесот на ЕУ интеграција (4,9%).

Овие податоци се разликуваат од оние добиени во март 2014 година поради неколку причини. Генерално е намалена перцепцијата дека Македонија напреднала во процесот на ЕУ интеграција, а зголемен е процентот на испитаници кои сметаат дека воопшто не напреднала или се случило назадување. Доколку во 2014 најголем дел од испитаниците сметале дека Македонија донекаде напреднала, а следниот поголем дел дека малку напреднала, во 2015 година најголем број испитаници сметаат дека малку или воопшто не напреднала. Регистриран е и мал пад на оние испитаници кои сметаат дека Македонија многу напреднала.

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

П2. Во однос на изминатата година колку сметате дека Македонија напреднала во процесот на ЕУ интеграција?	2014 %	2015 %
Многу напреднала	10,9	7,6
Донекаде напреднала	29,8	23,8
Малку напреднала	27,8	29,4
Воопшто не напреднала	23,0	27,9
Се случило назаднување	2,4	4,9
Не знам	5,3	5,3
Без одговор	0,8	1,0
Вкупно	100	100

Во рамки на Македонската етничка група, 28,7% од испитаниците сметаат дека државата донекаде напреднала, 25,8% дека малку напреднала, а 24,2% дека воопшто не напреднала. Кај испитаниците Албанци, најголем дел сметаат дека Македонија воопшто не напреднала (42,8%), по што следат оние кои сметаат дека малку напреднала (37,4%). Само 9,1% од испитаниците Албанци сметаат дека државата донекаде напреднала, а 1,1% дека многу напреднала. И во поглед на ова прашање воочуваме значителни разлики меѓу перцепциите за напредокот кај испитаниците од двете најголеми етнички групи.

За споредба со март 2014 година, се бележи значително зголемување на испитаниците Албанци кои сметаат дека државата воопшто не напреднала (од 26% до 42,8%).

Како и кај истражувањето од март 2014 година, вработените од јавниот сектор во најголема мера сметаат дека државата многу напреднала (14,6%), резултат значително отстапува од мислењето на сите други групи во категоријата „работен статус“.

Неподготвеност на членство

Мнозинството испитаници сметаат дека Македонија не е подготвена за членство во ЕУ (57,2%), а скоро една третина дека е подготвена (32,9%). Кај ова прашање воочливи се значителни разлики во споредба со истражувањето од март 2014 година. Во 2014 година испитаниците беа скоро подеднакво поделени по однос на прашањето на подготвеност, (42,4% рекле дека Македонија е подготвена, а 47% дека не е) додека во 2015 ставот за неподготвеност доминира кај мнозинството испитаници.

П3. Дали сметате дека Македонија е подготвена за членство во ЕУ?	2014 %	2015 %
Да	42,4	32,9
Не	47,0	57,2
Не знам	9,0	7,7
Без одговор	1,7	2,1
Вкупно	100	100

Големо мнозинство од испитаниците Албанци сметаат дека Македонија не е подготвена (72,9%), додека тоа е случај со половина од испитаниците Македонци (51,2%). За околу 15% е зголемен бројот на испитаници Албанци кои сметаат дека Македонија не е подготвена, споредено со март 2014 кога тој процент бил 57,8%. На сличен начин, поголем

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

процент испитаници Македонци сметаат дека Македонија не е подготвена, споредено со март 2014, и тоа за скоро 10% (51,2% наспроти 41,3%).

Мислењето дека Македонија не е подготвена за членство во ЕУ е најголемо кај возрасната група 18-29 години (67,6%) во споредба со другите возрасни групи. Вработените во јавниот сектор во мнозинство сметаат дека Македонија е подготвена за членство во ЕУ (53,1%), резултат кој претставува значително отскокнување од мислењето на другите групи во категоријата „работен статус“.

Причини за застојот во ЕУ интеграцијата

Најголем дел од испитаниците сметаат дека главната причина за тоа што Македонија сеуште не е дел од ЕУ се соседните држави (43,8%). За секој трет испитаник (32,1%) главната причина е неостварувањето на домашните реформи. Споредено со истражувањето од март 2014 година, забележано е зголемување на процентот на испитаници кои сметаат дека неостварувањето на домашните реформи се главната причина и намалување на процентот на испитаници кои сметаат дека главната причина се соседите. Процентот на испитаници кои сметаат дека ЕУ не е подготвена да ја прифати Македонија е непроменет.

Најголем дел од Македонците сметаат дека главната причина се соседите (46,1%), а истото го мислат и 37,2% од Албанците. Мнозинство Албанци сметаат дека главната причина е неостварувањето на домашните реформи (50,3%), а истото го мисли и нешто повеќе од една четвртина од испитаниците Македонци (26,7%).

П4. Според Вас, која е главната причина што Македонија се уште не е дел од ЕУ?	2014 %	2015 %
Неостварување на домашните реформи	27,1	32,1
Неподготвеноста на ЕУ да ја прифати Македонија како своја членка	17,4	17,6
Соседните држави го попречуваат влезот на Македонија во ЕУ	47,8	43,8
Не знам	4,9	5,5
Без одговор	2,7	1,1
Вкупно	100	100

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација
Проектот е финансиран од Европската Унија

ИДСЦС е граѓанска организација основана во 1999 година од група на интелектуалци собрани околу идејата за демократија, солидарност и цивилно општество. Мисијата на ИДСЦС е поддршка на развојот на демократските процеси преку промоција на креирање на политики базирани на истражување, анализи и консултација со засегнатите страни. ИДСЦС го истражува развојот на доброто управување, владеењето на правото и европските интеграции на Македонија. ИДСЦС има мисија да ја помогне граѓанската вклученост во носењето на одлуки и да ја зајакне партиципативната политичка култура. Преку зајакнување на слободарските вредности, ИДСЦС придонесува на соживот помеѓу различностите.

Други истражувања на ИДСЦС:

Близнаковски Ј. и М. Поповиќ (2015) *Судир на интереси и корупција на локално ниво. Истражување на јавно мислење во март 2015 година*. Институт за демократија „Социетас Цивилис“. Скопје

Близнаковски Ј. и М. Поповиќ (2015) *Јавното мислење за аферата прислушување: Анкета на јавно мислење*. Институт за демократија „Социетас Цивилис“, Македонски центар за меѓународна соработка, Телма телевизија. Скопје.

Дамјановски, И. (2014) *Јавното мислење и македонскиот процес на пристапување кон Европската унија (2004-2014)*. Институт за демократија „Социетас Цивилис“, Фондација Конрад Аденауер во Република Македонија. Скопје

Близнаковски Ј. (2014) *Судир на интереси и корупција на локално ниво. Истражување на јавно мислење во март 2014 година*. Институт за демократија „Социетас Цивилис“. Скопје

Близнаковски Ј. (2014) *Перцепции за ЕУ интеграцијата на Македонија. Истражување на јавно мислење во март 2014 година*. Институт за демократија „Социетас Цивилис“. Скопје

Kmezic, M. (ed) (2014) *Europeanization by Rule of Law Implementation in the Western Balkans*. IDSCS, Skopje, February 2014

Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација

Истражувањето на јавното мислење и публикувањето на овој извештај е спроведено во рамки на проектот „Граѓанска мрежа за спречување на конфликт на интереси во јавната администрација“, финансиран од Европската Унија и имплементиран од Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ Скопје (ИДСЦС), Институтот за економски стратегии и меѓународни односи „Охрид“ (ОИ) и Македонскиот институт за медиуми (МИМ). Содржината на публикацијата на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.